Lösnummerpris: 15 öre.

TIDEVARVET

N:r 36. 4 sept. N:r 36. 4 årg. 1926

Tidevarvet N:r 36

Landstingsmannavalen stunda, och veckans nummer går i dess tecken. Artikeln *Landstinget — vår gamla självstyrelse* ger en översikt över landstingens uppgifter.

•

Ledaren, *Personlighetsprincipen*, är ägnad fröken Kerstin Hesselgren med anledning av att hennes förstakammarmandat utgår denna höst.

•

Att kvinnorna äro utmärkt lämpliga som ladugårdsskötare visar *Elisabeth Tamm* i artikeln *Ladugårdsskötsel — ett yrke för kvinnor.*

•

Män och kvinnor i skilda länder ha i dagarna utsänt ett *Manifest mot värnpliken*, som återfinnes på 3:dje sidan.

•

I artikeln *Småbrukarnas egen skola* skildrar *Rut Adler* den danska husmandsskolan i Odense på Fyen.

•

Demokratisk diktator av *Jenny Bergqvist-Hansson*, en redogörelse för ett nytt valsätt.

•

Doktor Andrea Andreen-Svedberg har i dagarna återvänt från Amerika och berättar i artikeln *Där kultur och penningdyrkan mötas* om sina intryck från dollarlandet.

•

J. L. Almquists novell, *Det går an* som gått som följetong i Tidevarvet slutar i detta nummer.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 208 51
STOCKHOLM

Clara Ekströms Optiska Affär
3 Jakobstorg Stockholm
GLASÖGON KIKARE
Pince-nezer Lorgnetter
S. I. L. S. Kronprinsens Hofleverantör
Etabl. 1872.
Rekommenderar sitt välsorterade lager.

Sänd minnesbyllnjng genom
Blomsterfonden
Tel. Blomsterfonden.
Adr.: Arsenalsgatan 6, n.b.
STOCKHOLM.

Kom ihåg
Barnets Lyckopenning
erhålles genom *Föreningshem* och *Barnmorskor* samt
DE BLINDAS FÖRENING
Majorsgatan 12. STOCKHOLM.

Landstinget – vår gamla självstyrelse

Det är snart 100 år sedan frågan om landsting första gången behandlades inom riksdagen, fast beslut om införande av denna institution fattades ej förrän den 21 mars 1862.

Landstinget är en folkvald församling, som utgör kommunernas gemensamma förvaltningsorgan inom ett län (endast ett par län bilda två landstingsområden). Kommunerna, samhällets minsta enhet, kunna inte själva ordna alla slag av gemensamma angelägenheter, vilka staten inte dragit försorg om, och det är detta landstingen fått i uppdrag. Med andra ord en hushållning efter större mått än kommunernas, en påbyggnad av denna.

Landstingens största uppgift är otvivelaktigt att ordna sjukvården inom länet. Staten har visserligen i första hand sörjt för tillgång till läkarvård genom tillsättande av provinsiallläkare distriktvis för hela landet. Men för alla de sjukdomsfall, som ej kunna vårdas i hemmen, måste lasarettsvården träda in. Och det gäller här, att den sjuke, oberoende av förmögenhetsvillkor, erhåller tillgång till fullgod skötsel. Det allmänna skall i största möjliga mån säkerställa det stora förlagskapital, som utgör förutsättningen för den enskildes verksamhet: hälsan. Sjukvården eller sundhetsvården har avsevärt utvecklats under de sista årtiondena. Inte blott i avseende på våra lasarett! Där tillkommer också epidemivården, tuberkulosvården m. m., som kräver sina speciella sjukhus och anstalter. Och för att hjälpa de lungsjuka, som återvänt hem, förekomma spridande av smitta m. m. har dispensärverksamheten inrättats med en s. k. dispensärsköterska för varje distrikt. Behovet av hjälp till sjukvård i hemmen, som först tog sig uttryck i anställande av en församlingssyster, har numera även blivit föremål för landstingens uppmärksamhet, och kommunerna uppmuntras att med bidrag från landstinget och mot viss. villkor anställa distriktssköterskor.

I en del län finnas också hem för obotligt sjuka.

Men anstalter av annat slag finnas även eller skola inrättas. Arbetshem för s. k. försumliga försörjare och hem för personer, som inte kunna hänföras vare sig till sjukhus eller sinnessjukhus, men ändå inte passa eller t. o. m. verka störande på de kommunala ålderdomshemmen. Vården av sinnesslöa barn och upprättande av för dem lämpliga skolor, arbetshem och asyler, skall ske genom landstingen. Likaså för vanartade barn, plats beredas i skyddshem.

Den nya barnmorskelagen har lagts under landstingens överinseende. Detta innebär ansvaret för barnmorskeväsendet och dess vidare utveckling samt åstadkommande av en mera tillfredsställande vård för hela släktets väl.

En maktpåliggande del av undervisningen vilar på landstingen. Det är så att säga den fortsatta utbildningen både i praktiskt, teoretiskt och allmänbildande syfte, som de olika samhällsmedlemmarna behöva för att fylla sin vardagliga gärning. Folkhögskolor, lantmannaskolor och lanthushållsskolor! Där ligger stora möjligheter av hjälp till uppfostran och självuppfostran.

Landstinget kan också genom bidrag främja flera viktiga sociala och kulturella ändamål, däribland nykterhetsarbetet, olika slag av fortsättningskurser, studiecirklar m. m.

Det gamla skjutsväsendet med åtföljande gästgivaregårdar har genom biltrafiken blivit en mera föråldrad institution, men istället har själva vägfrågan blivit mycket aktuell. Särskilt under kristiden beviljade landstingen flerstädes stora anslag till vägförbättringar för att därmed samtidigt avhjälpa arbetslösheten.

Och i dessa många praktiska frågor blandar sig det politiska inslaget, landstingets funktion att utse representanter till första kammaren. Men denna funktion har gått i ganska egendomlig riktning efter det proportionella valsystemets införande. Det är visserligen alltjämt *landstinget* som väljer till första kammaren, men merendels bestämes valet av de olika partiledningarna, fast det slutliga avgörandet tillfaller genom detta besynnerliga valsätt några få, kanske en enda. Och vidare går man och lånar hos de partier, som ha överskottsröster för att få kanske en fjärdedels röst eller dylikt, som fattas för ett mandat. Men då måste man vara mycket hövlig och ha en kandidat att bjuda på, som faller vederbörande i smaken.

En kort sammanfattning av landstingets uppgifter visar vad det är för en stor hushållning, som ligger i landstingets händer. Det är dessutom frågor, som i allmänhet ligga oss så nära, frågor, vi alltid träffa på och varav vi alla äro beroende. Man behöver inte gå några långa vägar för att finna något, som intresserar oss, det ligger i sakens natur att vi alla *äro* intresserade av landstingets arbetsområde, vare sig, vi veta det eller inte. Därvidlag gäller ingen skillnad för män och kvinnor, det är kvinnornas verksamhetskrets minst lika mycket som männens. Det är stora värden det rör sig om, ekonomiska och andliga, välstånd, hälsa, samhällstrevnad, som alla betala sin skatt till. Och alla ha rätt att få sin skatt, stor eller ringa väl fördelad och förvaltad!

Landstinget är en form av vår gamla svenska självstyrelse. Vi skall se till, att den också förblir det. Och inte övergår till ett byråkratiskt ämbetsverk. Men då fordras ett levande intresse och ansvarskänsla inför landstinget och dess uppgifter av självständiga väljare och självständiga ledamöter i ett självständigt landsting.

Ladugårdsskötsel – ett yrke för kvinnor

Av Elisabeth Tamm.

Det ordas för närvarande så mycket om jordbrukets tryckta läge och alla de åtgärder, som måste vidtagas från det allmännas sida för att komma modernäringen till hjälp och stöd. Utan att vilja ingå på detta spörsmål kan man ändå som obestridligt framhålla, att det sundaste medlet till förkovran och utveckling för en näringsgren, vilken det vara må, är otvivelaktigt de förbättringar och framsteg, som åstadkommas i avseende på administration, organisation och produktion inom denna näringsgren, med andra ord: självhjälp.

Vad ladugårdsskötseln beträffar nedlägges ju ett stort arbete på raseras förädling — det är t. o. m. så noga att en ko, hur högmjölkande hon än är, inte får inregistreras, om hon är för vit till färgen — man räknar ut, hur många foderenheter varje ko bör få, hur många gram äggvita o. s. v. Men detta är ändå inte nog!

Ladugårdsskötseln är icke endast teori, den är lika mycket praktiskt arbete, men ett praktiskt arbete, som fordrar alldeles särskild omsorg. Sedan gammalt var det kvinnorna, som skötte kreaturen och hade ladugårdarna omhand. Så är det fortfarande vid torp och mindre gårdar, men när det gäller storbruken, har ladugårdsarbetet helt och hållet övergått till männen. Det kom sig naturligen därav, att det blev för tungt för kvinnorna att utföra allt arbetet, när det tog så stora dimensioner, och vidare ansåg man förmodligen icke kvinnorna mäktiga att tillägna sig den moderna vetenskapens teoretiska rön. Kvar står dock det faktum, att en ko och en kalv äro samma djur, vare sig de stå i sällskap med flera eller färre av sina gelikar.

När Svenska Kvinnornas Medborgarförbund för några år sedan anordnade ett möte med föredrag om olika yrken, lämpliga för kvinnor, tillät jag mig framhålla ladugårdsskötseln

(Forts. å sid. 6)

Platsen på rangskalan

Det är roligt att läsa siffror och tabeller. Om man har bråttom, finns det intet bättre sätt att fort skaffa sig en föreställning om en saks allmänna utseende. Och har man gott om tid och vill tränga mera på djupet, är det ju nästan obegränsade möjligheter att använda både fantasi, kunskaper och eftertanke, när man ser siffrorna framför sig.

För närvarande börjar över hela landet intresset för höstens landstingsval att träda i förgrunden. Det är därför ganska givande att titta litet i den berättelse angående landstings- m. fl. val, som av Kungl. Statistiska Centralbyrån utgavs år 1923 i serien Sveriges officiella statistik.

Ett litet utdrag ur siffrorna i denna berättelse skall visa, att man har anledning att tvivla på människors känsla för sammanhang mellan väljandet och det dagliga livets lycka!

Man gör en jämförelse mellan deltagandet i landstingsval år 1919 och 1922. På landsbygden var år 1919 51,4 % av de röstande män och 48,6 % kvinnor. År 1922 voro siffrorna resp. 59,3 och 40,7 %. Men från att 1919 ha varit 1,268,847 röstande var antalet för år 1922 bara 715,159. Det innebär en minskning med 41,3 % som ju är väsentlig.

Siffrorna sjönko inte bara absolut utan även relativt, d. v. s. antalet röstande i förhållande till de röstberättigade minskades. Här är skillnaden mellan män och kvinnor större. För landsbygd och stad tillsammans voro siffrorna av följande utseende:

Antalet röstande i % av röstberättigade:	*Män*	*Kvinnor*
1919	68,9	61,8
1922	45,7	30,2

Att det kan vara så stor skillnad tycks tyda på en sak: Att man trots alla påminnelser om valens betydelse glömmer deras nära samband med lösandet av frågor, som ligga en om hjärtat. Man tar röstandets medborgerliga plikt som något fristående, som lösgjorts från orsaker och följder. Man mäter pliktuppfyllelsens betydelse efter det besvär den vållar en, den långa väg man får gå, den roliga söndag man förstör eller det omak man vållar den, som skall se efter ens barn.

Det är inte alls underligt, eftersom resultatet av detta ens arbete dröjer så länge med att visa sig. Men man borde förstås tänka på, att frågorna, som skola avgöras av landstinget, äro lika viktiga 1922 som 1919.

Antalet valda kvinnor var år 1922 13 mot 6 år 1919. Det var Södermanlands, Östergötlands, Blekinge, Kristianstad, Malmöhus, Värmlands, Örebro och Västmanlands län, som vågat sig på att välja kvinnliga representanter till landstinget. Det skall bli spännande att se, om några fler landstingsområden följa exempel denna gång.

Deltagandet i valen var livligast i Malmöhus län vad beträffar både landsbygd och städer (resp. 44,4 % och 35,5 %). I Norrbotten var det minst ifråga om landsbygden (28,6 %) och i Västernorrland ifråga om städerna (31 %). Med avseende på kvinnorna var deltagandet livligast i Hallands och Malmöhus län.

Detta är bara några små stickprov på de rikhaltiga uppgifter, som lämnas i Statistiska Centralbyrån berättelse. Men för den, vars ärelystnad ligger på väljandets område, kan det ju vara av intresse, att få veta något om sitt län, sitt kön och sin årsklass' plats på rangskalan.

C. H.

Husmoderns arbete

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna
För livsmedel är valet lätt. I våra 129 butiker gäller principen:
högsta kvalité till lägsta pris.
Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTOR:
Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 10—11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För 1-år kr. 5:50, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:75 Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
per millimeter
Textsida eller särskilt be-
gärd plats..... 22 öre
I text ..... 20 »

Rylander & Olssons Boktryckeri
STOCKHOLM 1926.

Tidevarvets
Rådfrågningsbyrå
för föräldrar
Slussplan 1n
torsdagar 9.30—10.30 f. m.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, *Stockholm.*
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Innh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 56.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Inför genom
Stockholms Läkarförening
Dr:r Harald Österberg
Invärtes sjukdomar, Lung-, mag- och tarmsjukdomar.
Hantverksgatan 18—20, 2 tr., hiss. (Invid Kungsholmstorg).
Mottagn. vard. 3.30—5, sönd. 10.30—11 samt enligt avtal pr tel. Kungsh. 20 40.

Doktor Fåhræus
Hår- & Hudsjukdomar, Nervsjukdomar
Karlavägen 48, Stockholm.
Mottagning enl. överenskommelse per tel. 707 38, kl. 10.30—12.

Tandl. Greta Johansson,
S:t Eriksgatan 102, 3 tr. (Vasastaden)
Tel. 840 22.
Mottagningstid: 12—1, 6—7 eller efter överenskommelse.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
anskaffar sjuksköterskor och barnsköterskor. Valhallavägen 18, II, Stockholm.
Tel. 861 81. N. 241 13.

ALMA AXELSSONS Förlossningshem,
Linnégatan 19, mottager snarkord, även för längre tid. Trygt o. ogen. Vårdk.
Tel. 776 24.

ASTRAS Barnpuder
Antiseptiskt strö pulver mot hudlöshet och skrämder hos spädbarn. Helande och smärtstillande vid liggsår, skavsår och dylikt.
Burk med strölock
Kronor 1:—
Förråtäljes å apotek och i tekniska affärer

Massage, Solbad, Ansikts- o. Fotbehandling
Kungsgatan 64, 1 tr. Norr 87 47.
Fru AGNES SVENSSON
Ex. Sjukgym.

Personlighetsprincipen

Tiden för valen närmar sig. Hela pressen vimlar av råd, förmaningar och refererade föredrag för de stundande landstingsvalen. Men vi ha även andra val att tänka på. De kommunala valen! Visserligen! Men vad landsbygden beträffar, ha dessa åtminstone inte ännu hunnit bli så besmittade av partipolitik, de försiggå mera stillsamt. Det föreskär likväl också ett annat val, förstakammarvalen. Bara inom några få valkretsar, men just i år är detta val av särdeles stort intresse.

Det är känt av alla, att fröken Kerstin Hesselgrens mandat nu utgår. Hon har i fem år representerat Göteborgs stad i första kammaren, hon var den första kvinna, som invaldes i Sveriges riksdag och är den enda kvinnliga ledamoten i första kammaren. På grund av partiställningen föreligger ej nu förutsättning för hennes återval i Göteborg. Men skall hon genom något annat landsting inväljas, det är frågan?

Det synes ej som en orimlig begäran, att kvinnorna skulle äga en representant i första kammaren. Men det är inte från den sidan vi se saken. Fröken Hesselgrens personlighet är känd. Vi behöva inte säga mer. Hennes stora sakkunskap inom det sociala området, icke minst i avseende på de frågor, som under de närmaste åren bli föremål för den sociala lagstiftningen, kan icke avvaras, om erfarenhet och sakkännedom skola vara grundläggande. Man borde därför ha anledning tro, att plats kommer att beredas för fröken Hesselgren — ty platser kunna beredas, när man så vill, det ha vi sett prov på förut. Fröken Hesselgren är allt sedan Frisinnade Landsföreningens sprängning 1923 icke ansluten till något av riksdagspartierna. Skulle detta utgöra ett hinder ur partipolitisk synpunkt? Men frisinnade och liberaler bygga ju alltjämt på personlighetsprincipen. Allt talar således för, att fröken Hesselgren kommer att bli återvald!

Sjuka och svaga
behandlas till den av läsarnas begärande "WOHLMUTH-METODEN" som bekvämt kan utföras i hemmet. Begär omsänd, kostnadsfria upplysningar från "WOHLMUTH-CENTRALEN, Kungsg. 28, Stockholm. Tel. 112 17 & Norr 52 33.

Elektro-Medicin
Kungsgatan 13. Tel. N. 344 45.
Förnybarhet. Fysiska Behandlingsmetoder | Telefon
Enkelt-Priskurs
Ohelsovagl ..... rör 2.25
Kvarstjäljes ..... » 1.40
Hetluft ..... » 3.00
Fyrvad ..... » 2.40
Torkblåst bad (hetluftbad pr tal) » 3.40
Ozonbäder ..... rör 2.50
Ljusbad o. Massage ..... » 3.75
Elektr. bad ..... » 2.25
Medicinska bad ..... » 2.50
Lokal Massage ..... » 2.00
Helmassage ..... » 3.25
Leg. läkare. Kostnadsfri konsultation.
Dir. Cal. Ehlström, Stokgrn., Kgl.

Mot rynkor
Crême Anti-Ridez Lybros du Dr. Byl,
absolut tillförlitligt medel mot rynkor. När och fyller ut rynkor kring ögon, pannan o munsgrinorna. Massor av erkännande. Pris 4:50 + porto.
Till landsorten mot postförskott.
A.-B. FRANSKA PARFYMMAGASINET
Hamngatan 5, mitt emot Nord. Komp.

Östermalms Nya Förlossningshem
SKEPPARGATAN 27, 4 tr. (hiss)
STOCKHOLM
Tel.: Förlossningsavd. 766 41. Föreståndarinnan 740 82
Fritt val av läkare

Svart på vitt

Ett riksmöte

De fackliga kongresserna ha nu på sensommaren hållits slag i slag. Först hade vi textilarbetarförbundets stora kongress, som tillbörsg sig vårt stort intresse även bland icke fackmän tack vare det grundliga nederlag som kommunisterna ledo mot de mera sansade elementen på kongressen. Därnäst hade skräddarna årskongress och för närvarande pågår i Stockholm ett verkligt riksmöte, som kommer att med intresse och uppmärksamhet följas av press och allmänhet. Det är vårt lands största organisation, Landsorganisationen, som denna vecka håller sin nionde årskongress. Sedan sin sista årskongress nära hur Landsorganisationen obestridliga franglar att antaxera i alla händelser vad medlemsantalet beträffar. I motsats till många andra länder i Europa, där fackföreningsrörelsen gått tillbaka, har medlemsiffran i Sverige är från år vuxit, så att organisationen nu omfattar icke mindre än 400 000 svenska arbetare.

En rad av tidens mest brännande frågor stiger fram bland de nya motionerna till kongressen. Det är *arbetslösheten* med dess press på löner och arbetstillfällen, som i sitt kärngrepp håller de flesta av dessa frågor. De manar alltså fram ingalunda som retoriska spörsmål utan pocka på en lösning direkt från sådant håll, där man känt vad som klämmer. Det gäller befolkningsfrågan lika väl som esperantokravet, de tidrika solidaritets-, strejkbrytare- och understödsfrågorna, rent strategiska krigsingångsfrågor eller den svårgenomskådliga frågan om organisationens förhållande till producentkooperationen.

Vidare stå på programmet den organisatoriska frågan om övergång från yrkesförbund till industriförbund. Denna fråga kan ju synas ha blivit löst på pappret under sista mindre än ire föregående kongresser, då industriförbund först förordats och sedan definitivt beslutats, men i praktiken har kongressbesluten till trots ingen övergång skett.

Svenska Sjöfarts- och Plottningsarbetareförbundet ta inte jordfrågan med några gripande ord om "dessa hem- och rotlösa fore detta bondeättingar", som ofta börjat den fredlösa kampen för brödet och arbetstillfällena i 11—12 års ålder. Man måste säga sig vad det är som hindrar oss att se sakten av denna fråga, då vi dock hält en sådan plåpekare, som den motionen kallar "Norrlands skränte kung", borgmästare Carl Lindhagen.

Svaret är säkerligen: det är *spekulationens ande*, som så genomträngt allt och alla, att vi ej kunna eller vilja se vad den lastadkommer i det närvarande, ej heller vad det vore vårt att komma den till livs.

•

Rörstrand

Avvecklingen vid Rörstrand är färdig den första september. Det vill med andra ord säga, att ett manliga och kvinnliga arbetare stå utan sysselsättning. Hittills har det endast ett mindre antal av de redan entledigade Rörstrandsarbetarna fått arbete i stadens arbeten, men även detta torde vara slut i det närmaste. Endast två procent av hela styrkan vid Rörstrand har överflyttats till fabriken i Göteborg. Denna kommer säkerligen att utvidgas med ett hundratal arbetare, men det finns så många arbetlösa i Göteborg, att Göteborgsfabrikens arbetare opponera sig emot en överflyttning. — Det är sålunda inga ljusa utsikter för de lemlundra, varav de flesta ha stora familjer. För att i någon mån hjälpa dem har därför förts på tal att starta en insamling. Till den kanske Enskilda banken skänker en tia.

Våra populära avgiftsfria kurser i
Linnesömnad
börja den 13/9 och pågå i 2 veckor med 2 undervisningstimmar pr dag.
En andra 14-dagars kurs börjar den 27/9.
OBS.! Lämpligaste och billigaste tillfälle att kompletera Edert förråd av underkläder.
Närmare upplysningar lämnas i vår huvudbutik *Hantverksgatan* 18, eller närmaste Singerfilial samt å nedanstående tel.-nr.:
Norr 55 40, Norr 59 70, O. 22 44, Norr 198 83, Norr 235 12, S. 303 37, S. 107 99.
Singer

Längs horisonten

Den första bräckan

På tio år har Grekland varit utsatt för sju olika våldsamma försök att omstörta regeringsmakten och den sista revolutionen kom därför kanske plötsligt, men väckte egentligen ingen förvåning. Den sista tidens händelser i Grekland ha också alla pekat i den riktningen. Den militärdiktatur, som den grekiske generalen Pangalos upprättade vid midsommartiden förra året, har haft finansiella svårigheter i slägtgrevnadsomkostnaderna ha stigit oerhört, tryck- och yttrandefrihet har undertryckts och situationen har tillspetsats genom ideliga revolter, tills den stora bräcken kom i dagarna. Pangalos fall är den första bräckan i den envåldshärskarmur, som byggts upp sedan Medelhavet tack vare fascismens segar i Italien. Pangalos fall mest därför att han inte var rätte mannen för en militärdiktatur och därför att det dök upp en man av mera dominerande mått. Grekerna ha inte italienarnas lätthet att böja sig och Pangalos var sannerligen ingen Mussolini. Det märktes bäst på den möjligen figur han gjorde, när han rådd och darrande krälp ihop längst borta i ett hörn på sitt skepp och vägrade att överlämna sig åt oppositionens män, då dessa kunna upp honom nu på Medelhavet. Han var dödligt rädd för tröjderna av sin despotism och de rasande folkhopama i Athén gåvo också tydligt tillkänna, när han skulle föras genom staden, att han hade all anledning därtill.

Greklands nye man, general Kondylis, har börjat bra. Han tog makten utan några stridigheter. Han säger sig vilja återvända till det gamla parlamentariska styrelsesättet och har församtalat om royal till parlamentet. Utan tvivel är han en starkare personlighet än Pangalos. Några större utrikespolitiska förändringar på grund av det nya styrelseskicket lär det väl till att börja med icke, då Grekland nu kan behova fugn och ro, men är man döma av Kondylis förfluna, så får man nog i framtiden mer höra talas om Grekland i samband med Jugo-Slavien än med Italien.

•

Säkerhetsmännen strejka

I nätter för att nerma sig sin lösning, tycks den engelska gruvkonflikten med varje vecka bliva allt mer invecklad. Arbetarna har visserligen tvungits till eftergifter, så tillvida att de säga sig vara villiga att ingå på förhandlingar om lönefrågan, men de vägra, att nå med på en förlängning av sjutimmarsdagen och yrka fortfarande på ett riksavtal. På gruvägarsktill tycks man inte vara villig att på dessa villkor inleda nya förhandlingar. Regeringen å sin sida har förklarat, att några statsanslåder äro absolut inte att förvänta. Som en sista förtvivlad utväg har strejkledningen tillgripit att utkalla de s. k. säkerhetsmännen i strejk. De flesta av dessa skötta pumparna i gruvorna och detta skulle med andra ord innebära, att gruvorna hotas att bli ställda under vatten om inte strejken snart avblåses. Vid en del gruvor ha emellertid arbetarna mot ledningens order återgått till arbetet.

Privatdetektiv Anton Brodéns Byrå
68 VÄSTERLANGGATAN 68
Ilsiger alla till yrket hörande uppdrag

En ny kvinnlig landstingsman

Annie Busck.

Åter har en kvinnlig suppleant inträtt som ordinarie ledamot av ett landsting. Det är denna gång Göteborgs och Bohus län, som fått sin första kvinnliga landstingsman i och med att fröken Annie Busck från Grebbestad efterträtt herr C. Nicklasson i landstinget som representant för Norrvikens valkrets. Fröken Busck är kommunalfullmäktig och ledamot av fattigvårdsstyrelsen i sin kommun samt beklädet sedan många år förtroendeposter inom flera föreningar samt barnhemsstyrelser.

Fröken Buscks inträde i landstinget hälsas med stor tillfredsställelse, då hon är allmänt uppskattad.

Kring Landstingsvalen

Den paroll till borgerlig samling vid de stundande landstingsmannavalen, som i regel utgått från bondeförbundshåll, tycks ha hörsammats på alltför många håll. Dagens Nyheter har i dagarna skisserat upp en karta över den borgerliga fronten och med svart (Varför valde inte D. N. i stället vitt?) betecknat de län, där borgerlig samverkan är allmän eller förhärskande. Skissen är övervägande svart och visar, att i 17 av de 26 länskretsarna har parollen mer eller mindre fullständigt hörsammats. I flera län är situationen icke fullt klar. De vita fläckar, som lysa upp kartan och där den borgerliga samlingen sålunda slagit fel, äro i norr Västerbotten och Jämtland, i Mellansverige, Södermanland, Bohuslän och Närke samt i söder Kristianstads län.

•

Från *Hallands* norra valkrets meddelas, att man planerat dels en rent liberal lista med agronom Axel Adler som första namn och dels en gemensam liberal och frisinnad lista med fru Rut Adler som första namn. Då emellertid kretsen icke vill avstå från borgerlig samling d. v. s. valkartell med höger och bondeförbundare, vägrade både herr och fru Adler att låta ställa upp sig.

•

Från *Södermanlands län* skrives, att liberalerna i Villåttinge valkrets enhälligt beslutat under anslutning av folkfrisinnade och fristående frisinnade, att som första namn på sin officiella lista till landstingsmannavalen uppsätta förutvarande landstingsledamoten från Oppunda härad, fröken Elisabeth Tamm. Annu en officiell lista skall emellertid utsändas med en inom valkretsen bosatt lantbrukare som första namn och fröken Tamm som andra namn, detta för att tillfredsställa dem, som hålla på bostadsbandet.

Hushålls- och Sömnadskurser
vid
Ateneum för flickor
Tel. N. 203 02 eller 202 65 kl. 11—12 f. m.
Kursen omfattar tre grenar av husligt arbete: *Matlagning med bäl och konservering, beredest och sömnad* och syser att vara grundläggande för arbetet i ett hem eller för fortsatt yrkesutbildning.
Terminsavgift kr. 125:—.
Elever, som önska specialutbildning i någon av här ovan nämnda grenar av husligt arbete, mottagas även. Anmälningstiden utgår d. 10 sept.

Nybörjarkurser i franska språket
Samfundet Alliance Française och Stockholms Borgarskola
Förmiddags- och aftonundervisning. Anmälningar mottagas varje helgfri dag kl. 10—5 å Borgarskolans rektorsexpedition, 13 Brunnsgatan, 2 tr. Tel. N. 5531, 8211.
Särskild undervisning på Södermalmen med endast aftonundervisning. Anmälningar till kursen på Söder mottagas även å Borgarskolans filial å Södermalm, Fidkargatan 1 (Mosebacketorg) kl. 7—8 e. m. *Kursavgift för höstterminen 20 kr.*

Mina förlovningsringar äro sedan många år kända för sin eleganta form och finnas i prislägen från 12 kronor.

Juveler, Guld, Silver, Nysilver
och Konstnärligt Tenn

Det ligger i Edert eget intresse att vid köp av guldsmedsvaror tillförsäkra Eder om det stilfullaste och gediggaste. Ett konstnärligt utförande, genomgod kvalitet och prisblighet är kännetecknande för mina varor. Övertyga Eder därom genom ett inköp.

Enstaka beställningar samt reparationer å alla slag av guldsmedsarbeten emottagas och utföras gediget till erkänt låga priser.

FRANZ HOLM, JUVELERARE
61 KUNGSGATAN 61 (Hörnet av Vasagatan) Tel. 4747

Demokratisk diktatur

Ett representationssystem, som ger makten åt väljarna.

Att tanken på, om inte längtan efter ledare är stark och levande i de flestas sinnen, märker man kanske allra bäst på det myckna talet om — Mussolini. Man må komma snart sagt vart man vill och i vilka kretsar som helst, nog kan man få höra namnet Mussolini. Och det märkliga är, att endast få reagera inför honom. Beundran hör man däremot ofta och nästan alltid övertygelsen om att han är nödvändig.

Tiden behöver ledare. Därom synas alla vara övertygade. I sin mycket beaktansvärda artikel "Sann demokrati och falsk" ger Elisabeth Tamm också uttryck för den optimistiska uppfattningen, att folket skall, alla hinder till trots, "själv kora sina gudaborna ledare".

Så varmt det än kännes om hjärtat, att det ännu finnes — och inom de liberala kretsarna —! någon som vågar och vill *tro*, måste man dock fråga sig: "Hur skall detta tillgå?" Och man väntar nästan med spänning på att Elisabeth Tamm i en ny artikel skall visa oss vägen.

Under tiden tillåter jag mig i all anspråkslöshet peka på en tanke, som jag ej tror kommit fram här i Tidevarvet och som dess upphovsman menade verkligen innebar möjlighet för folket att själv kora sina ledare och i varje fall själv styra sina angelägenheter.

En dansk jurist vid namn Johan Pedersen, bosatt i Aarhus, (död för något år sedan), sysslade länge och ingående med representationsspörsmålet. Hans studier ledde till den uppfattningen, att det gamla *tingel*, där var man mötte och avgav sin röst, var den ursprungliga och omedelbara formen för verklig folkstyrelse. Då nu människornas mångfald lägga oöverstigliga hinder i vägen för alla att möta upp, gällde det att finna en form där *färre* kunde mötas, men likväl *alla* voro representerade.

Johan Pedersen framkom med följande förslag: Hela landet blir en enda stor valkrets. Varje man och kvinna, som uppnått stadgad ålder, ger sin röst åt den man anser sig bäst representerad av — skulle detta, enligt egen åsikt vara ens egen person, finns inget hinder för att man röstar på sig själv.

Rösterna för var och en sammanräknas och *i församlingen väger nu de valda med det antal röster var och en fått*. Alla, som deltagit i valet, äro representerade, och vid voteringarna komma deras röster till uttryck. De göra sig hörda, om ej personligen, så genom sin representant.

Enligt Johan Pedersens ursprungliga förslag borde den styrande församlingen få bli stor eller liten, alltefter valresultatet. Ingenting skulle hindra *en* man, om han fått alla eller mer än hälften av alla rösterna, att ensam taga ledningen i sina då verkligt starka händer, liksom möjligheter borde beredas för alla att möta, om vid riksdagsval rösterna spritts till ett större antal, än det nuvarande parlamentet rymmer.

Senare ha emellertid andra byggt på det ursprungliga förslaget i flera avseenden. Vilja vi behålla det nuvarande antalet riksdagsledamöter eller fixera ett annat antal, kunna dessa väljas antingen efter Johan Pedersens metod med hela landet som en valkrets och frihet att rösta på vem man vill, eller efter nuvarande proportionella metod och med nomnering av kandidater som vanligt.

I förra fallet betraktas de 230 eller 380 som fått de flesta rösterna, som valda. Sedan riksdagen utsetts på det ena eller andra sättet, publiceras alla namnen, och medborgarna få genom ett nytt val bestämma, vilken ledamot de önska som representant. Varje ledamot går sedan in i riksdagen med det antal röster han eller hon erhållit vid detta andra val, d. v. s. de olika röstsiffrorna gälla i voteringarna.

Ännu ett annat förslag är, att de, som fått röster, men ej blivit valda, om den Pedersenska metoden tillämpas, skola kunna överflytta sina röster på någon av de valda, som står dem närmast. På detta sätt uppnå emellertid väljarna endast indirekt representation.

Slutligen diskuteras även möjligheten att under pågående riksdag kunna överflytta röster från en ledamot till en annan. Om jag sålunda i en viss viktig fråga anser mig bättre representerad av B. än av den av mig valda A., skulle jag genom någon enkel åtgärd kunna taga ifrån A. min röst och ge den till B. Intressant är att lägga märke till en reflektion av en engelsk parlamentsledamot, som nyligen hörde om denna nya tanke: "Under nuvarande system", sade han, "gör en riksdagsman ungefär vad han vill i riksdagen, med detta nya system *he would have to be very careful* (måste han bli mycket omsorgsfull).

Fri valrätt har man kallat den Pedersenska valmetoden. Att den innehar stora möjligheter för *personligheten* att göra sig gällande, torde utan vidare vara klart. I Danmark har "fri valgret" vunnit tillämpning i en hel del både yrkes- och ideella föreningar, varjämte Danmarks nyaste parti, Det danske Retsforbund, arbetar för dess genomförande i statslivet. På svenska finns en redogörelse för förslaget i kapitlet Rättsstatens författning i Severin Christensen: "Rättsstaten, det offentliga livets etik". (Natur o. Kultur).

Principen är som synes, nog så enkel. Men — och det bör genast sägas ifrån — jämsides med en dylik till verkligt folkvälde syftande representationsreform måste gå en reformering av själva statsmaskinerieet. Statens uppgifter måste begränsas och ett klarläggande av vad som tillhör den enskilde och vad som tillhör det allmänna äga rum.

Den förnämsta invändning, som från politiskt håll rests mot den fria valrätten, är att den innebär möjlighet till diktatur. Och detta är riktigt. Vi skulle kunna få en diktator, men ej en, som genom att trampa rätten under fötterna, tillvällt sig makten utan en diktator, som folkets förtroende lyft till makten och — det icke minst viktiga — som innehar denna makt just så länge han åtnjuter detta förtroende, men icke en dag längre.

Jenny Berggvist Hansson.

Manifest mot värnplikten

I alla länder funnos människor, som under kriget fattade ett beslut att söka för alltid avkasta militarismens ok, och när freden äntligen slöts hälsade man Nationernas förbund som ett uttryck för denna längtan och detta hopp. Det är väl plikt att se till att hoppet förverkligas och att krigets förfärliga lidanden icke åter komma över världen.

Vi kräva, att ett avgörande steg tages mot fullständig avväpning och mot avväpning av folkens tankar och sinnelag.

Den verksammaste åtgärden vore att överlag avskaffa den allmänna värnplikten. Vi vädja därför till Nationernas förbund att föreslå krigstjänsttvångets avskaffande, som ett första steg mot verklig avrustning. De på värnplikten uppbyggda arméerna med sina stora staber av yrkesofficerare, utgöra ett allvarsamt hot mot freden. Krigstjänsttvånget innebär förnedring av den fria mänskliga personligheten. Kasernlivet, den militära drillen, den blinda ätlydnaden även av orättfärdiga och meningslösa order, ja hela systemet att träna i dödandets konst undergräver aktningen för personligheten, för demokratien och för det mänskliga livet.

Hela nationen tillfogas genom värnplikten dessa skador. Hos hela den manliga befolkningen inplantas nämligen en militaristisk anda och det i en ålder, då den är mest mottaglig för sådana inflytanden. Träning för krig medför, att kriget slutligen anses oundvikligt, ja eftersträvansvärt.

En stat, som anser sig berättigad att tvinga medborgarna till krigstjänst, brister även i fredstid i den rätta hänsynen för den enskildes väl och ve.

När värnplikten allmänt avskaffats komma krigsutbrott att försvåras. En regering, som stöder sig på värnplikt, kan lätt nog kasta ett folk in i kriget, medan det genom en mobiliseringsorder bringar folkopinionen till tystnad. En regering däremot, som alltigenom är beroende av folkets fria medverkan och stöd tvingas till större försiktighet i sin utrikespolitik.

I första utkastet till folkförbundspakten föreslog presidenten Wilson att värnplikten skulle avskaffas i alla anslutna länder. Låt oss åter väcka till liv denna folkförbundets ursprungliga ande, den ande, som besjälade så många av världskrigets kämpar och bekände av så många ledande statsmän.

Om vi avskaffa värnplikten ha vi tagit ett avgörande steg framåt mot fred och frihet. Vi uppfordra därför alla viljegoda män och kvinnor att hjälpa till att i alla länder skapa en opinion, som tvingar regeringarna och Nationernas förbund att taga detta steg. Då skall vägen bli fri mot en ny tidsålder av frihet inom folken och brödraskap inbördes.

C. F. Andrews (Indien).
Norman Angell (England).
Henri Barbusse (Frankrike).
Annie Besant (Indien).
Natanael Beskow, D. D. (Sverige).
Margaret Bondfield (England).
General a. D. Berthold von Deimling (Tyskland).
Miguel de Unamuno (Spanien).
Georges Duhamel (Frankrike).
Prof. Albert Einstein (Tyskland).
Prof. August Forell (Schweiz).
Maikki Friberg (Finland).
M. K. Gandhi (Indien).
Prof. Edward Geismar (Danmark).
Lucina Hagman (Finland).
Pierre Hamp (Frankrike).
Dr. Friedrich Hertz (Österrike).
Prof. Felix Iversen (Finland).
† Ellen Key (Sverige).
Count Harry Kessler (Tyskland).
Chr. L. Lange (Norge).
George Lansbury, M. P. (England).
Carl Lindhagen, M. d. P. (Sverige).
Reichstagspräsident Paul Löbe (Tyskland).
Victor Margueritte (Frankrike).
Lady Marian E. Parmoor (England).
Lord Parmoor (England).
Artur Ponsonby M. P. (England).
Prof. Leonhard Ragaz (Schweiz).
Lajpat Rai (Indien).
Romain Rolland (Frankrike).
Bertrand Russel (England).
General-major a. D. F. von Schönaich (Tyskland).
Dr. Ignaz Seipel (Österrike).
Hilda Seppälä, M. d. P. (Finland).
Robert Smillie, M. d. P. (England).
Philip Snowden, M. P. (England).
Helena M. Swanwick (England).
Rabindranath Tagore (Indien).
General Verraux (Frankrike).
Elin Wägner (Sverige).
H. G. Wells (England).
Mathilda Wrede (Finland).

Försäka Edert liv i VALAND

Ömsesidigt livförs.-bol.

Grundat 1894

Låga premier. Höga vinster.

Alla Edra försäkringar
erhåller Ni förmånligast genom
Svenska Försäkringsbyrån
— generalagent för Fylgia och Svenska Lin —
Vasagatan 6. Tel. 62, 6062, 6267, N. 6222.
Ombud antagas.

SVENSKA PIANOFABRIKEN
Birkagegatan 81, Stockholm
Tel.: Söder 28 28.
Förstklassiga pianinon i olika trädslag. Erkända av våra främsta musiker. Billiga priser.
Reparationer o. stämningar utf. billigt.

Det av N. F. K. Sverige utarbetade
LIVSTYCKET
för barn och vuxna
samt Promenadskor och kängor av bredare och smalare typ utarbetade av Sv. Kv. Centr. Förb. för Fys. Kultur, finnes och kan beställas i
Anna Ahlströms Sybehörsaffär,
Götgatan 95 - Stockholm
Telefon S. 311 84.

Rök Teofani Crown de Luxe och Ni blir nöjd
Tobakshuset, Birger Jarlsg. 13,
Stockholm.

Medicinsk och Elektrisk Hår- och Ansiktsbehandling
bortt. av vårtor, bruna fläckar, liktornar med violetta strålar. Gen. hårväxt bortt. med elektrolysbehandling. Manicure, Pedicure för damer och herrar.
HILDA JONSON
Götgatan 18. Tel. S 332 09. *Stockholm.*

Skånska Handskmagasinet
Västerlånggatan 53 - Stockholm.
Telefon Norr 141 65
Stort lager av
HANDSKAR, VANTAR o. STRUMPOR
Etabl. 1879.
Äldsta Handskaffär i Stockholm.
Innehavare Fru Latten Smith

Rylander & Olsson
Bok-, Tidnings- & Accidenstryckeri
Levererar
förstklassiga arbeten såsom
BÖCKER, TIDNINGAR
och AFFÄRSTRYCK
till billigaste priser och på kortaste tid.
STOCKHOLM
Lilla Vattugatan 25 - Norr 7805

F:a Emil Bäcklin
GLASMÄSTERI
och RAMAFFÄR
1 AD. FREDRIKSTORG 1
STOCKHOLM
Gott arbete!
Billigaste priser!
Telefoner: Söd. 318 21 & 237 21.

PÅ
RESTAURANT
RUNAN
hörnet av Sjö- och Thulegatorna
Sundsvall
äter man bäst i hela staden
Ljusa, beströvliga och moderna lokaler.
Enskilda rum för sammanträden. Piano till gästernas förfogande vid enskilda sammanträden

En gedigen boksamling
— utan kännbar kostnad —
kan envar förskaffa sig. Verk av de främsta in- och utländska författare. Synnerligen lämpligt för studiecirklar.
Tillskriv
Red. Gösta Lindberg,
Centralplan III — Göteborg.

Fru Emma Holmin
Manicure, Fotbehandling, Frostskador behandlas. Hygienisk ansiktsbehandling med Massage, Elektricitet, Violetta strålar och Vibrator. Cremer m. m. till salu.
Lästmakaregatan 8. Tel. Norr 275 80.

Reumatism
behandlas och botas ofta på några dagar med egen, verksam metod.
Massör JOHN VÄHLIN
Repslagargatan 111, 2 tr., hiss.
Tel. N. 9405
Träffas säkert kl. 10—1 och 5—7.

Tel.: 78 59.
SIGNE MELANDER
BLOMSTERHANDEL
2 HAMNGATAN Smakfulla Kransar.

Prima helfet ost,
lagrad, mot efterkrav à 1:00 pr kg. vid Grigenbergs gård.
Grigenberg.

Svenska Väskaffären
Specialaffär i
Reseffektär och Damväskor
Drottninggatan 19,
Stockholm
Telefon Norr 8079

Å Sveriges Husmoderslöreningars Riksförbunds *Rönneberga Gård, Lidingön*, mottages barn i olika åldrar för en och under skoläldern samt vuxna, som behöva rekreation och vila.
Avgifter: För barn under 1 år, 3 kr. pr dag, kortare tid 75 kr. pr månad. För barn över ett år, 4:50 pr dag, kortare tid, 120 kr. pr månad. För vuxna 5—11 kr. pr dag.
Rönnebergakommittén.

Werners Sjukhem
Linnégatan 7, 5 tr., Stockholm.
Mottager alla slags *medicinska sjukdomsfall. Diet* och *badbehandling* efter läkares ordinationer.
Mätlidsinackorderingar med diet mottagas.
Innehavare: Röda Korssystern
Tel. 742 60. *Märta Pauer.*

Natten till Söndag

AV ELIN WÅGNER

XXII.

Vänner och ovänner.

Advokaten lät mig behålla skrivelsen, när hon gick, det skulle hon aldrig ha gjort. När jag blev ensam med den, tog den makten över mig. Jag kunde inte låta bli den. Ju mer jag läste i den, ju mer kände jag mig utlämnad och skyddad inför människorna i den värld, som varit min. Nu skulle hela Broköping säga, att jag jagade läkare, präster, postexpeditörer och förbrytare utan annan anledning än den att de voro män. Föreningen gjorde jag det.

Skrivelsen påtvingade mig sin uppfattning om fru Anna Magni. Mina motargument lätto ihåliga, och slutligen försänktes jag i den djupaste ovishet om det, som rörde mig allra närmast, nämligen min identitet.

Vem är jag egentligen? Kvinnan i fienderna skrivelse eller kvinnan i försvarsadvokatens? Det föll mig i detta ögonblick icke in att anse hovrätten som auktoritet i den frågan.

När mitt klenmod förtärt mig själv med hull och hår, gick det vidare och förtärde också mitt enda stöd i livet: advokaten. Vad hade jag för anledning att lita till henne, att hon skulle vinna min process? Hennes principer måste ju förefalla hovrätten motbjudande, det vore mänskligt. Väggen tycker inte om, när man kör huvudet i den. Astrid hade nog haft rätt i vad hon sagt om rådhusrätten, att hon retat den genom att till det yttersta driva satsen om att jag vore likställd med männen när det gällde att göra dumheter.

Då hade säkert fru Lundström mera gehör. Hennes synpunkter voro inte moderna och hennes lögnhistorier inte oävna. Men förlorade jag, då vore jag för alltid överlämnad på nåd och onåd åt människör utan nåd.

Jag såg för mig en rad av trakasserier till livets slut. Hur fruktansvärt! Men då fick jag i min förtvivlan en idé. Tänk, om jag i sista stunden skulle bjuda förlikning och så lista mig till bättre villkor? Gästa, så resonnerade jag, kan ju lika litet som jag läsa hovrättens tankar. Även han står alltså inför en viss risk, ty han vet, att om jag vinner, så blir det inte han som får den Magniska förmögenheten vid min död. Tänk, om jag skulle offra mitt ambition, som kanske ändå är falsk, och erbjuda ett avtal!

Något slaknade av inom mig, och jag kände nu först riktigt hur spänt jag levat i månader. Att ge tappt har sin tjusning, jag erfor den nu. Ingen möda mer, ingen ansträngning, ingen strävan till klarhet, samling och form. Ingen oro för utgången, ty det fanns ingen. Men goda kapitulationsvillkor ska jag skaffa mig, tänkte jag. Jag får gå till en ny advokat. Femton tusen om året minst och ett avtal så säkert, att de aldrig kan lura mig. Kanske kan jag få mer. Ju äldre jag blir, ju dyrare för mig att tillfredsställa mina ömkliga passioner! Ty jag har dem ju, det är nog sant som de säger, även om jag inte känner av dem. Jag var så förvirrad denna natt, att jag trodde mer på mina fiender än på mig själv. Ja, jag var för några timmar den de sade mig vara. Det lönar sig inte alls att skriva av sina anteckningar, tänkte jag. I stället höjd jag mig själv på ett sömnpulver, gick tidigt till sängs och sovnade.

Jag drömde en otäck dröm. Förlikningen hade kommit till stånd, och när val nämnandenskrifterna voro på papperet, började jag hana Gösta, för att han givit mig så goda villkor. Du har överbetalt mitt människovärde, sade jag. Med 5,000 om året, men det är rätt åt dig!

Men detta syntes mitt drömjag så skändligt, att jag vaknade darrande i hela kroppen. Det dröjde en stund, innan jag fick klart för mig, att jag icke ingått någon förlkning, att allt ännu var osvgjort. Det var en kort stund men den ohyggligaste jag hittills upplevat. Jag kan aldrig beskriva med vilken fröjd jag under återvändande medvetande tog upp spänningen igen, oron, mödan, ovissheten.

Jag steg upp, kastade på mig en morgonrock och gick in för att sätta mig till det arbete advokaten påbjudit. Vad har jag lekt för underlig lek med mig själv, frågade jag. Är det något hos mig, någon vilja nerät, som måste släppas lös och få sin högtidsmatt att rasa ut på för att kunna tämjas sen?

Det fick förresten vara detsamma med den saken, nu ville jag bara begå en modig handling, som kunde ge mig upprättelse. Jag funderade på vad som kunde vara riktigt modigt. Det måste vara något, som var lika modigt som min feghet varit feg. Att resa till Broköping just nu direkt på denna skrivelse, i morgon dag, det vore duktigt gjort, tänkte jag, och det skall jag göra.

Värnatten var icke vit nog, för att jag skulle se att skriva vid den. Jag tände lampan och satte mig till mitt arbete. Nu kom jag in under ett annat inflytande igen, jag hörde rösten av mitt eget uppriktiga jag. Och märkte nu vad det var detta jag slet sig fram till. Det var något helt annat än en skändlig förlikning.

Plötsligt känner jag att en människa är inne i rummet. Jag flyger omedvetet i försvarsställning. Där står fru Lundström i dörren och stirrar på mig.

— Varför har frun lampan tänd? frågar hon. Hon frågar varför. Jag förstår nu, att hon ofta frågat varför, och jag svarat utan att närmare tänka därpå. Morgonen är egentligen så strålande klar, att det icke syns att lampan är tänd, men hon har märkt det hon, van att iakttaga oegentligheter.

Denna gång fick hon inte något svar på sin fråga. — Vad vill fru Lundström? frågade jag irriterad.

Jag tyckte att hon skyggade till för min ton, och att hennes röst låt osäker, då hon svarade: kaffet är färdigt. För att inte ändra mitt uppförande, så att hon kunde bli varskodd, inbjöd jag henne att dela min första frukost, som jag brukar göra.

Jag smög mig till att se på henne ibland och var förvånad, att jag aldrig förr sett att hon såg lömsk ut. Aldrig hade jag heller förr undrat över att hon frågade så mycket. Vad jag gjort i går, om jag träffat några lustiga människor, det brukade ju alltid hända mig så mycket.

Det föll mig in att lägga en fälla för henne, och jag uppfann en historia i vilken den högst oskyldiga kaptenen på färjan spelade en roll. Om jag tvekat en sekund förut, så var jag nu klar med henne. Hon var ingen skicklig spion. Det ska vara en sån som jag, som låter lura mig.

Slutligen var det så otäckt, att jag reste mig, lämnade min frukost och gick. På köksbordet låg den nyckel fru Lundström brukade använda för att kunna komma in utan att jag skulle behöva stiga upp om morgnarna. Jag har verkligen gjort det lätt för mina fiender. Nu tog jag nyckeln och gav mig ut på min morgonvandring. Jag ville aldrig se henne mera. Det är för otäckt med människor som lura på varann, som bära på outsagda saker i den dagliga samvaron. Hur det än går för mig, tänkte jag, så vill jag ut ur denna giftiga atmosfär. Jag vill leva i enfald, enkelhet och tro. Och i samma ögonblick jag fattat detta beslut mindes jag med förskräckelse, att jag glömt låsa mina skrivbordslådor!

På förmiddagen, medan jag satt och skrev, ringde Karola. När hon fick höra talas om skrivelsen, sade hon deltagande: tag den med dig och kom hit, jag är hemma hela eftermiddagen. Det var ingefär som om det varit fråga om ett trevligt handlarbete. Hon förstod inte alls varför jag skrattade åt hennes förslag. Visa denna skrivelse godvilligt för någon människa i världen! Så kom jag med ens ihåg, att jag skulle vara modig och sade: ja, jag skall ta den med mig.

Karola hade visat mig den stora artigheten att ha sopat sitt bord och sitt sinne rent från arbete, tills jag kom. Hon förstod att skapa en fullkomlig frid omkring oss för ett par timmar. Ett avlägset sorl av röster, tambarringningar och telefoner hördes, men den uteomordentliga personlen hejdade alls och gjorde intet försök att nå henne. Karola manövrerade mig. Hon talade inte ens pacifism. Varje fråga hade ett syfte, en riktning som jag inte kunde utgrunda. Hon tycktes bära på en tanke, som förstatte henne i gott humör. Hon frågade inte ens efter skrivelsen, så upptagen var hon av något jag inte visste.

Till slut kom det fram. Hon undrade om jag hade Stenbro i ordning och kunde ta emot henne där, när hon nu skulle till Broköping i övermorgon för det där föredraget.

— O Karola, sade jag, så utmärkt! Jag skall ju själv resa dit!

— Då far vi på en gång, sade hon genast och förstod inte alls vilken hjälte jag är.

— Det gör väl inte dig något, sade jag, om det inte är alldeles i ordning första timmar. Då kom den verkliga stora nyheten.

— Ja, ser du det är så, att Artur tänkte följa med!

— Ja, men Artur, sade jag, han vill väl aldrig i livet fara med mig tvärs genom Broköping?

— Det var Artur som hittade på det, sade Karola med oändlig stolthet.

— Men om jag förlorar i Hovrätten i morgon?

— Ja, så reser vi med dig ändå. Vi far genom stan med dig så ofta du vill, ideligen.

Jag började storgråta. Karola tröstade mig, och så lånade hon mig två hundra kronor att ta mot henne för.

— Du skall få igen dem, sade jag, då jag — — —

— Vunnit? sade hon.

— Nej, då jag sålt min gamla bergkristallkrona, sade jag.

— Jag vill köpa din krona så gärna som jag lever, sade Karola, men jag vill ändå hellre att du ska vinna.

Det kan man kalla vänskap!

Vem har gjort SCHEELS RADIUM-TVÅL *så populär?*

Den milda, förnäma

DOFTEN

och det saliguit balsamiska löddret ha skaffat Scheels Radium tvål stoliga vänner. —

De utvalda beståndsdelarna i denna tvål äro värdefulla och välgörande; sänk bara på Radiumförekomsten i denssamma!

Om Ni av någon anledning ännu ej prövat Scheels Radium-tvål — köp hem en i dag!

Scheels Radium-tvål

Innehåller radium-mineralet "Viken" Framställdes tvål Pris 1 krona

Vårkitlen kontrolleras av Radium-experten Fil. Dr N. Sahlbom.

En radikal kvinnokämpe från England

Vi träffa miss Susan Lawrence, en av arbetarpartiets representantet i engelska parlamentet, som befinner sig på tillfälligt besök här i Stockholm, i sammanhang med ett hastigt besök hos fröken Elisabeth Tamm på Fogelstad.

Jag skulle önska att få leva ännu 50 år och se vart utvecklingen bär hän, i synnerhet i England, säger miss Lawrence. Kolstrejken har förvandlat det engelska samhället. Den har klivit det i två nationer som aldrig förut. Striden står mellan två de mest utpräglade och oförsonliga parter — gruvägarna, Englands mest konservativa arbetsgivarkår — och gruvarbetarna, som man kanske kan kalla de obojligaste arbetarna i England. De ha vant sig att uthärda i upprepade strider. Efter en långvarig strejk 1908 framtvingades 8-timmarsdagen. Lagen om 7 timmars arbetsdag, som ej är äldre än sedan 1921, har av gruvägarna alltid betraktats som ett påtvingat ont, som vid första tillfälle borde bort.

Att nu regeringen ställt sig så definitivt på den ena partens sida, har gjort striden till ytterlighet bitter och även skärpt dess karaktär av politisk strid.

— Förekommer något samarbete mellan kvinnorna i parlamentet?

Nej — svarar miss Lawrence med utomordentligt eftertryck. Sedan mrs. Wintringham, den liberala representanten, blivit utslagen, återstå tre konservativa och tre socialdemokratiska kvinnliga parlamentsledamöter. Mellan dem finnas inga möjligheter till samarbete. Och nu har kolstrejken ytterligare skärpt motsättningarna.

— Vilken insats kan man vänta av nyliberalismen i England?

Lloyd George har märkvärdigt lifiet inflytande. Visserligen är han alltid av sina motståndare fruktad som underhusets utan genägelse ypperste talare. Som talare är han helt enkelt ett underverk. Men han är genomskådad. Vid de beryktade "khakivalen" år 1918 tog Lloyd George skada till sin själ, och sedan dess är han genomskådig.

Fyra valkampanjer har miss Lawrence genomkämpat — två gånger utslagen och två gånger vald i dessa spämande "3-kantiga" enmansvalkretsar. Under 3 veckors tid före valen höll miss Lawrence sina fyra, fem valtal om dagen, ofta på öppen gata. Miss Lawrence åtföljdes av sex vänner, som buro en liten talarstol, vilken placerades på platerna, där de olika talen skulle hållas. Man knackade på i de kringliggande husen och uppmanade inneverarna att komma ut och höra på. Förbigående stannade, och många lyssnade till talet genom fönstren. Sedan flyttades talarstolen till nästa ställe.

Den valkrets, där miss Lawrence blev vald, hade sedan urminnes tider röstat konservativt. — "Det behövde en liten omvändelse", säger miss Lawrence med en lyssnde glimt över ansiktet.

Själv har miss Lawrence genomgått en liknande "liten omvändelse" och vet vad den kostat. Hon blev först som konservativ invald i en avdelning av Londons stadsfullmäktige. Där gjorde hon under sitt arbete erfarenheter, som tvingade henne att lämna sitt parti och därmed sin plats. Men efter två år återkom hon som socialdemokrat.

Miss Lawrence är lärarinna och varmt intresserad av undervisningsväsendet. Hon berättar, att de gifta lärarinnorna äro mycket få. De anställas helt enkelt inte av ren fördom.

Kanske mest rykthar har miss Lawrence blivit genom sin fängelsetid. Jämte 30 andra vägrade hon att betala en skatt, som hon ansåg orättvist drabba Londons fattigaste distrikt. Miss Lawrence blev därför fängslad. Men efter sex veckor hade en "liten bill kastats in i underhuset", som gjorde den olagliga sägran laglig.

Det är ett lysande exempel på, att det lönar sig för det heliga skull att vara en obeveklig minoritet. Det visar också på den betydelse och den snabbhet i behandling, som en *praktisk nödvändighet* kan ernå i det av tradition till synes mest bundna parlament i världen.

Under fängelsetiden i Londons stora kvinnofängelse gjorde miss Lawrence bekantskap med fakipersonalen. Djupast intryck gjorde på henne deras skildring av den outhärdliga stämning, varav hela fängelset genomträngdes vid de ständigt återkommande avrättningarna. Hängningar, ofta av barnamördersskor, ske ända till 2, 3 gånger i månaden.

Men det arbetas på en opinion mot dödsstraffet, säger miss Lawrence — och man känner starkt att man har framför sig en aktiv medarbetare i skapandet av denna opinion.

C. H.

FÖRSÄKRING SKÄNKER TRYGGHET

FOLKET Livförsäkring

SAMARBETE Brand- Olycksfalls- Garanti- Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

HELFRID JOHANSSON
Tel. 685 FÄRGHANDEL Tel. 685
Birger Jarlsgatan 29, Stockholm.
Sjukvårdsartiklar, Parfymeri m. m.

Vita korsets Sjukhem,
har efter verkställd flyttning från Floragatan 12 till Brunkebergstorg 11, 3 tr., åter öppnat sin verksamhet därstädes i nya och tidsenliga lokaler.
Telefoner: Föreståndarinnan Norr 12 30, Sjukavdelningen 97 56.
På förekommen anledning meddelas att Vita Korset icke har något samband med Vita Korsets barnsköterskeanstalt i Ålmhult eller dess byrå i Stockholm.

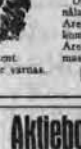

Svensk patent. För efterapningar varnas.

Extra inkomst — **hemarbete**
genom att i hemmen utföra stickarbeten för egen eller vår räkning på vår patenterade stickmaskin ARE — specialmodell.
Säljes även med S. K. F. kullager. Levereras till svenska statliga institutioner.
Överbetala icke rät-stickningsapparat med korta nålar då ni kan erhålla en bättre och billigare, näml. Are-Standard till endast kr. 125:—, vilken kan kompl. med randapparat för ensig stickning. Nyhet! Are långstickmaskin. Numerarna världsberömda symaskiner med kullager. Begär prospekt.
NORDISKA TEXTILKOMPANIET
Vasagatan 15—17, STOCKHOLM.

Aktiebolaget Havannamagasinet
Stockholm - Göteborg - Malmö - Falun
Karlskrona - Skövde
Sorterat lager av Tobaksvaror

Singer Symaskiner

Småbrukarnas egen skola

Av RUT ADLER

De av deltagarna i tredje internationella kongressen för "Grundskyld och Frihandel", som hade tillfälle att besöka "husmandsskolen" vid Odense, ångrade säkerligen ej den 4 timmars långa resan från Köpenhamn ditut. Skolans föreståndare, den socialekonomiske skriftställaren och naturvetenskapsmannen Jakob Lange och hans hustru och medhjälpare välkomnade gästerna med den varma och glada hjärtlighet som tycktes i lika hög grad vara naturlig för dem båda.

Sedan vi gått en första "husesyn" i de präktiga skollokalerna och föreståndarens egen hemtrevliga våning, samlades man till lunch i en av skolsalarna. Därefter gavs tillfälle att bese de vackra trädgårdsanläggningarna, där man både i mångfalden av växtarter och i sättet att anbringa dem, språrade blomsteräklskarens och den erfarne botanistens hand.

Man förundrade sig över en mängd parceller på cirka 50 kvm., vardera som tillsammans upptogo ett tämligen stort fält utanför den egentliga trädgården. Och man fick veta, att det var de kvinnliga elevernas egna odlingar av grönsaker och blommor, där alltså var och en av dem hade sin miniatyrträdgård för sommaren. Och jag vill lova det var ett intensivt bruk av jorden, vars alla produkter sen fingo en skön och hälsosam användning i skolköket.

Anknutet till "husmandsskolen" (på svenska närmast *småbrukarskolan)* låg de fyenska småbrukarnas försöksfält, omfattande en mångfald kulturförsök allt ifrån frukträd till sädesslag och köksväxter.

Inne i parken, omgiven av fläder- och bärbuskar och med ett doftande, gammaldags kryddkvarter framför, låg en gammal fyensk stuga, nu hembygdsmuseum och fylld av de nötta, ålderdomliga ting som en gång voro förfädrens husgeråd.

Efter denna rundtur i närmaste omgivningen samlades kongressdeltagarna i en skolsal, för att, sedan skolans elever med sina unga, friska röster sjungit några av sina danska "højskolesange", höra ett föredrag av Jakob Lange.

Herr Lange började med att, i likhet med skalden Burns, önska sig och sina landsmän den gåvan från Vår Herre, att kunna se sig själva så som *andra* se dem. När kongressen var slut, skulle den ha den betydelsen för danskarna, att allt berömt som kommit dem till del skulle komma dem att bli duktigare än hittills. Talaren övergick därpå till att berätta om sin skolas tillblivelse och arbetsmetoder. Småbrukarna på Fyen ha själva byggt skolan. Och det är inte småsaker för folk som måste tänka på vart öre de ge ut. Men man kan göra det otroliga när man tror på en sak. Och alla hade de hjälpt till; det ginge ej att peka ut några få som gjort det. Småbrukarna på Fyen äro ägare till skolan. Och kanske komma de i större utsträckning till *sin* egen skola, än till en skola, som blivit dem given av omtänksamma myndigheter. Skolan har statsanslag och bidrag till medellösa och mindre bemedlade elever. Under vinterhalvåret ges en 5-månaders kurs för småbrukare, då, utom i de vanliga folkhögskoleämnena, undervisning även ges i de mera speciella lantbruksskoleämnena.

På sommarhalvåret — 3 till 5 månader — rycka de kvinnliga eleverna i folkhögskole- och lanthushållskurs in. Och dessutom äga på olika tider av året, även under pågående ordinarie kurser, ett flertal kortare specialkurser rum.

Herr Lange betonade, att det viktiga och väsentliga i samtliga kurser är icke att få ett visst kunskapsmått inpräntat i eleverna, utan det väsentliga och det fruktbärande var det dagliga umgänget mellan lärare och elever. Här på skolan, sade herr Lange, lära vi mycket litet genom böcker, något mera genom samtal, men mest genom att vi leva tillsammans. Staten sänder kanske vart tredje år en inspektör, som kommer och ser "att skolen ligger der", men undervisningsplanen och allt vad i övrigt angår skolan lägger han sig inte i. (Och han kan säkert också tryggt överlämna det åt småbrukarna själva och deras älskade föreståndare).

Efter herr Langes föredrag samlades man ute på en stor gräsplan för att åse en gymnastik- och lekuppvisning av eleverna. Det var en vacker prestation efter moderna kvinnogymnastiksprinciper.

Efter middagen, som gäster, elever och värdfolk åto alla tillsammans i den vädliga gymnastiksalen, festligt smyckad för ändamålet med blommor och grönt, höllos kortare anföranden av några av de utländska gästerna, vari deras respektive länders ställning till georgismen belystes. Alla uttryckte också, om än i olika ordalag, sin glädje över de danska småbrukarnas förståelse för Henry Georges idéer och över den praktiska tillämpning av dessa, som tack vare småbrukarnas stöd lyckligen tilldels genomförts i Danmark. Anförandena, till vilka några hundratal av ortsbefolkningen infunnit sig, översattes till danska av herr Lange. Sedan man sjungit några sånger gemensamt, samlades man ånyo i gymnastiksalen, där nu vädliga kaffebord dukats över salens hela längd, och ett gemytligt samkväm vidtog. Det var roligt att höra danskt småbrukarfolks förbluffande moderna och mycket förnuftiga åsikter i de spörsmål som för dem uppenbarligen syntes vara de två viktigaste: om jordens natur av gemensam egendom, och om de ungas uppfostran.

Denna minnesrika dag tog emellertid slut och man tog farväl av de fyenska småbrukarnas skola med en livlig önskan att snart få tillfälle att komma igen och under några dagar i lugn och ro få studera undervisningen och livet på denna i vackraste mening folkliga läroanstalt.

DSF Realiseras!

1/2 priset å en del Äkta Filétmotiv.

20 % rabatt å alla övriga Äkta Spetsar, Motiv och Dukar!

Etamine, Tyll, Voile och Linne till Gardiner!

De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningslokal

Grevturegatan 13, Stockholm.

Framkallning,

kopiering och förstoring av amatörbilder utföras bäst hos

Peters, Stureplan 4

Vid köp och försäljning av böcker vänd Eder till

Klemmings Antikvariat

Malmskillnadsgatan 26, Stockholm.

Tel. 1070. Norr 67 38.

Det vita husets hemlighet

En av deltagarna vid sommarkursen på Medborgarskolan har vid hemkomsten från Fogelstad med alla intryck därifrån klara och levande, nedtecknat denna lilla sannsaga, som hon ber att få berätta för Tidevarvets läsare.

Får jag berätta en vacker saga för er? En riktig sannsaga och en saga, som ni naturligtvis aldrig hört förr.

På en vacker slättbygd i det vackra Sörmland ligger ett vitt hus. Det ligger där lugnt och tryggt utan att låta någon ana vad för märkvärdiga saker som förekomma inom dess väggar. Det är inte mycket högt, alls inte himlastormande, snarare med den bredd och satthet den får som målmedvetet odlar sin jord och vet att detta är ett ganska nödvändigt värv, vars resultat visar sig i de böljande mognade fälten. Ja, så där tryggt och lugnt utan stora later ligger huset där och fyller sitt värv allt medan det väntar på skörden. Det är omöjligt att förstå, hur det kan ligga där så stillsamt med sina raka, kalkade väggar och därinom dölja sin stora hemlighet.

Skall jag förråda dess hemlighet?

Jag ser på huset vid denna tanke, och då är det som lyste det till i alla fönster och som sade det: Kära, det är ju just vad jag önskar.

Det vita husets hemlighet är att det hållet på att skriva historia, skapa en ny tid inom sina väggar. En tid, där människa möter människa utan förutfattade meningar och fördomar, där åldersskillnad, samhällsställning, yrke eller olika livsåskådningar inte ställas upp som galler för att hålla den ene ifrån den andre, där god vilja till förståelse råder och förståelse därför alltid finns, där var och en delar med sig av sina gåvor, av allvar och glättighet, livserfarenhet och ljus optimism och där en varm underström av inbördes vänlighet flyter stark från genom dagarnas samliv.

Tid efter annan drar en undrande, frågande skara därin. När de gå därifrån, ha många av dem fått nya ögon att se med, och hos andra har det goda, ljusa och vissa i blicken än mera förstärkts. Mångas öron ha blivit mer lyhörda för ljud, dem de förr gått oberörda förbi, och hos andra har mycket, som förut skorrade falskt och pinande fått en mjukare och mer harmonisk klang. De olika och alls inte stora skaror, som draga dit, komma som främlingar för varandra och för det vita huset, men de gå därifrån med sjungande hjärtan, förenade med vänskaps- och kamratskapsband, knutna till varandra och till det vita huset, som famnar dem alla och rymmer dem alla. Det ligger där, det förunderliga huset med den starka, levande andan, och värmar om något av den eviga elden på sin härd. Av denna eld delar det med sig till var och en som kommer dit. Och allt eftersom åren gå hinner det öppna sin famn mot nya skaror, och allt fler bli de som få en gnista av elden att ta med sig tillbaka till den plats, varifrån de kommo. Och så en gång, kanske efter många, långa år, ha de spridda gnistorna strcitts ut så tätt över landet att deras ljusringar flyta i varandra. Då blir det ljust nog för att människorna ska kunna se att en ny tid är inne, och då har det vita husets saga nått sitt vackra slut, som inte är något slut utan i stället en början.

Tro ni ej sagan så sök upp det vita huset! Det är inte svårt att hitta, och när ni komma dit, ska ni finna att det är just så som jag berättat, bara ännu vackrare, starkare och mer levande.

Mä.

Sensommar

Sensommarsöndag! Kom då, lilla syster,
och låt oss nu av sommarn avsked taga.
Den var så kort, den ljusa sommarsaga,
som nyss vi hälsade med glädje ytter.

Men låt oss icke sörja, lilla syster,
fast molnen höstlikt över himlen jaga.
Snart skall du ifrån trädens grenar taga,
av gyllne frukt, så mycket som dig lyster.

Än få en stund åt färgers prakt vi glädas,
förrn träden i sin grå höstdräkt klädas
och disigt mörka vinterdagar komma

då helst vi dröja i vår lugna kammar.
— Än ser jag skymta mellan trädens stammar
din vita dräkt, — en kvarglömd sommarblomma.

X.

Kifas sjukstolar

i olika storlekar och skilda utföranden äro väl bekanta för sitt kvalitetsmässiga och solida utförande. Begär Kifas specialkatalog över sjuk- och rullstolar.

Kirurgiska Instrument Fabriks A.-B.
— KIFA —
Tel. Norr 256.
Regeringsgatan 31, Stockholm.

Där kultur och penningdyrkan mötas

I början av augusti hemkom Doktor Andrea Andreen-Svedberg, välkänd för många av Tidevarvets läsare, från en halvårsläng vistelse för studier i Amerika.

Jag trivdes utmärkt därute, säger Dr Svedberg, och jag måste säga, att jag har en betydligt mera optimistisk syn på amerikanarna, än som i allmänhet kommer till uttryck.

Svårigheten, när man skall berätta om Amerika, är ju, att man utgår från sin personliga erfarenhet och inte kan få med en bråkdel av alla skiftande företeelser i ett sådant jätteland. Alla omdömen om Amerika bli därför inte vederhäftiga.

Där är t. ex. en stor skillnad mellan "The middle West", de inre staterna, och kusttrakterna eller gränsområdena i norr. Många anse the middle West som det riktiga Amerika. Där vill man behålla förbudet och man vill inte gå med i Nationernas förbund. Det är en stadgad landsdel. Man uppskattar nog också pengarna högre där än i kusttraterna och värderar folk efter rikedomen. Min erfarenhet från Massachusetts är inte alls den, att amerikanarna enbart skulle vara penningdyrkande och krassa. Man träffar mycket förefinade människor och i Boston fästes stor betydelse vid gamla familjer och traditioner.

Överhuvudtaget, säger Dr Svedberg, tror jag att Amerika i all stillhet kommit ett bra stycke framåt i kulturelt hänseende. Det är inte längre det naga, primitiva land, som vi äro vana att anse det vara. Att dess vetenskapsmän t. ex. äro fullt jämbördiga med våra är ju allmänt känt, men även bland andra kategorier märker man tydliga framsteg.

Å andra sidan ha vi nog i Europa närmat oss amerikanarna ifråga om jaktande och fart. Det är inte alls samma skillnad som före kriget.

En sak, som faller i ögonen när man kommer ut, är den längt drivna standardiseringen. Den utomordentliga organisationsförmåga, som är en av amerikanarnas utmärkande egenskaper, har den nackdelen att den gärna vill göra allting lika. Flickorna som gå till sina kontor på Broadway om mornarna ha samma sorts kläder, likadant lockigt hår, lika röda kinder och läppar. Och samma sak är det med bilar, husgeråd, byggnader och åsikter — allt vill gärna bli lika — både utvärtes och invärtes. Det erkänna amerikanarna själva.

En motvikt mot denna tendens till slättstrukenhet är de enskilda staternas självbestämmanderätt i många frågor. Den är visserligen ofta besvärlig, men i alla fall ett nödvändigt skydd mot den omfattande makt, som annars skulle kunna utgå från den federativa ledningen.

Överhuvudtaget ingriper man i den personliga friheten på ett sätt som är mera kännbart än här. Ett exempel är bilarna.

En äro förresten ett kapitel för sig. Man skulle kunna berätta bara om dem. För det första kan så gott som varenda amerikan över 14 år köra bil. Gamla damer på 60 år köra sina mäns, utan att väcka uppseende. Studenterna vid universitetet, medicinarna, fara till de olika sjukhusen, om inte alla i egen så i någon av kamraternas bil. Det är inte alls längre någon lyx. Man bryr sig inte heller särskilt om att ha så fina bilar, utan kan nöja sig med den skrabbigaste gamla Ford, bara man har något att komma fram med.

Emellertid har ju denna oerhörda bilfrekvens framkallat en hel del bestämmelser angående hastighet, parkering o. s. v. Det lustiga är, att den tillåtna hastigheten i allmänhet är lägre än hos oss. Men man kan inte hålla den. Om man gjorde det, skulle man nästan bli tagen av polisen, för att man hindrade trafiken. Men genom att bestämmelsen finns, kan polisen i varje särskilt fall ingripa, om han finner det nödvändigt. Man har alltså här givit det enskilda omdömet stor befogenhet.

Bilarna användas till många olika ändamål. De äro i allmänhet täckta och kunna bl. a. tjäna till förvaringsplats för förbjudna drycker.

De användas också i mycket stor utsträckning till "träffplats" för unga pojkar och flickor. I Amerika är man nämligen mycket noga. Det är så gott som uteslutet, att ta emot besök på sitt rum. I stället sitter man och pratar i bilen. Det kan stå många rader med sådana, där ungdomen räkas. Visserligen går polisen omkring och kontrollerar, att man uppför sig ordentligt. Det är förbjudet att kyssas. Det anses som förargelseväckande beteende. Men det förekommer ouppförligt att personer bli anhållna för överträdelse av den förordningen.

När jag kom hem, säger Dr Svedberg, slog det mig hur framåtsträvande vi äro även i Sverige. I fråga om byggnader, inredningar, sociala anordningar och idéer äro vi säkert bland de främsta. Detta har även imponerat på amerikanarna, som inte väntat sig så mycket av ett så litet land.

Vi ha också utmärkta representanter för Sverige därute. En av dem är den kände fysiologen, professor Otto Folin, hos vilken jag arbetat under min Amerikavistelse. Professor Folin kom som 14-åring över ifrån Småland till Amerika. Han har fått amerikansk utbildning men håller styvt på sitt gamla land och är över hela världen känd och uppskattad som svensk professor.

C. H.

Livsglädje eller bistert allvar

Blandad stil och oblandad glädje; så slutsummerar en manlig idrotts-förstå-sigpåare sina intryck från damolympiaden i Göteborg. Det är en hel del, som inte flickorna ha begrepp om, förklarar han vidare, "men det hänger väl ihop med att de ha så förtjusande roligt och gå upp i tävlingarna med så intensiv glädje; den tiden kommer väl kanske också, då de gå in för saken med samma bistra allvar som männen."

Om extra fin stil och rekord måste ha männens bistra allvar i släptåg, så låt oss för all del nöja oss med bara fin stil och lite färre millimeter. Det där om idrottsflickornas intensiva glädje och förtjusning tycka vi var ett utmärkt fint betyg åt vår andra kvinnliga olympiad, fast det säkert var menat, som en spydighet. Livsglädje och inte bistert allvar är väl ändå idrottens väsen och mål, fast det sämmerligen är mest det senare som står präglat på de fl sta av vara rekordmäns krampaktigt förvridna anleten.

Undertecknads

Kurser i Hattsömnad

börja den 1 Sept. Anmälningar emottages och närmare upplysningar lämnas dagligen kl. 9—4. Prospekt på begäran. Beställningar emottagas.

Karlavägen 88, I tr. g. Tel. Östermalm 5591

Fru Margaret Westerlund
Elev av Maison Pouyanne, Rue de la Paix, Paris.

Ladugårdsskötsel — ett yrke för kvinnor

(Forts. fr. sid. 1.)

som ett område, där kvinnorna givetvis borde ha sin verksamhet, i de stora ladugårdarna likaväl som i de små. Det bemöttes från flera håll med hån och löje — vilket måste ske med allt, som har framtiden för sig. Jag tillåter mig nu att återkomma till saken.

När man vill bli av med kvinnorna ur samhällsarbetet eller som konkurrenter till platser och lämbeten, har man alltid i högstämda ordalag hänvisat dem till deras uppgift gentemot hem och barn. Det är visserligen inte nödvändigt att tala så högstämt därom, men kreaturen äro också levande varelser, som måste vårdas och ha föda, de måste skötas när de äro sjuka o. s. v. Och om man tillerkänner kvinnorna det bästa handlaget härtill, när det gäller människorna — och det har hittills aldrig blivit bestritt — varför skulle de inte också ha det i avseende på djuren? Det är likytdigt med att säga "goddag yxskaft" att inte låta kvinnorna ha omvårdnaden om djuren, därför att det finns gödselkärror, som äro för tunga för kvinnor att skjuta alltför långa sträckor. I större ladugårdar måste där givetvis även finnas manliga biträden, men i största möjliga utsträckning bör man ha kvinnlig personal och ansvaret och omvårdnaden för ladugården bör vila på en kvinna, med andra ord, kvinnliga förmän. Undantag finnas alltid, och således även förträffliga manliga förmän, de bekräfta blott regeln, men det kan inte bestridas, att en kvinna i allmänhet har betydligt mera sinne för djur än en man. För henne blir det ett levande intresse att sköta korna så att de ska må väl, mjölka det mesta möjliga o. s. v. Och på samma sätt med kalvarna, de ska pysslas om som barn. Det ligger inte för män. Då jag säger detta, är det inte några tankar i det blå, utan jag talar av erfarenhet. Den kvinnliga förmannen känner mera ansvaret för livet, det ligger i sakens natur, ansvaret för de djur hon fått sig anförtrodda att vårda, fast de inte äro hennes egna. Och hon har också lättare att handskas med djuren. T. ex. kvigor äro ju ibland svåra att mjölka, de äro rädda. Jag har sett kvigor, som tre karlar fått hjälpas åt med, när de skulle mjölkas, men den kvinnliga förmannen har utan vidare kunnat göra det ensam, det beror återigen på handlaget. Och vidare, för kvinnorna bli kor och kalvar ej döda ting, som ska sparkas och knuffas och slitas i, som om de inte hade någon känsel. Förutom att det är rätt, inverkar behandlingssättet på djurens välmåga.

Till sist invänder man att: hur ska en kvinna kunna sköta tjurarna? Jag vet, att det finns de, som kunna även detta, men det är inte nödvändigt, d. v. s. hon kan sköta deras uppfödning, utfodring m. m. och övervaka deras handhavande för övrigt, utan att direkt behöva leda ut dem. Och hon kan framför allt se till, att de ej bli retade.

Jag har med dessa ord inte sagt att *alla* kvinnor duga till att förestå ladugårdar, men det är min bestämda uppfattning, att ledningen av ladugårdsskötseln givetvis bör anförtros åt kvinnor. Genom en noggrannare omvårdnad skulle avkastningen väsentligen kunna höjas. Här kan det inte heller bli tal om att göra intrång på männens arbetsfält, ty var och en vet, hur svårt det är att få karlar att gå i ladugården. De taga sådana platser endast i nödfall, de trivas inte med ett sådant arbete. Och de ha alldeles rätt. De passa inte därtill, och en sådan känsla, ehuru omedveten, ger ingen trevnad. Men det måste ta, sin tid, dels för arbetsgivarna att ställa om sina tankebanor i sådan riktning, dels för kvinnorna att räkna med detta yrke som sitt eget. Det är ju så ont om platser för kvinnor på alla håll, och det vore synnerligen lyckligt om de kunde komma att ägna sig åt ett sådant praktiskt arbete i stället för att trängas på småskole- och folkskolelärarinnebanorna m. fl. Och det hindret, att det inte skulle vara "fint", har säkert en övergång. Att höja vår svenska ladugårdsskötsel skulle väl ändå anses *fint!*

Återstår utbildningen! För manliga förmän är det ju så ordnat, att den praktiska utbildningen är beräknad till 11 månader och sker på vissa gårdar, som av Lantbrukstyrelsen erhållit bemyndigande att mottaga elever, samt dessutom en teoretisk kurs på en månad, som anordnas vid någon lantmannaskola. Jag vill ej ingå på frågan, huruvida denna utbildningstid är tillräcklig eller inte, men i varje fall får den ej vara kortare för de kvinnliga än de manliga, om de ska kunna tänka sig att ta upp arbetet med framgång. Våra lanthushållsskolor meddela ju redan nu undervisning i ladugårdsskötsel, men med ett elevantal av cirka tolv eller femton och kanske fyra å fem kor, måste dessa mera betraktas som åskådningsmateriel. Och det är givetvis nödvändigt att förlägga den praktiska utbildningen till riktiga ladugårdar. Däremot vore det synnerligen önskvärt, om lanthushållsskolorna ville anordna teoretiska kurser för kvinnliga ladugårdsförmän och sålunda medverka till lösningen av detta aktuella spörsmål.

Vi måste hjälpas åt med att försöka höja vår ladugårdsskötsel!

SÖDERMANLANDS ENSKILDA BANK

Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Depositions-, Kapital- & Sparkassemot högsta gällande ränta

De 48 kronorna

Alla människor känna väl vid det här laget till tretusenkronorsmannen. Han som för inte så länge sedan berättade i radio, hur man kan leva nöjd och glad och ha hoppet kvar med hustru och två barn på tre tusen kronor om året. Man kunde ju höra mellan orden, att det inte alltid var lika roligt och att det var knappt med sovlet ibland, men levde gjorde de alla fyra och optimism och glatt humör hade de kvar. Det finns ju de som lever på mycket mindre för den delen och det märkeliga var heller inte, att de tre tusen räckte till mat, kläder och husrum eller just precis vad till detta livets nödtorft hörer utan det förunderliga var, att de räckte till annat också. Tre hundra blev över till studier för mannen, som gick i en aftonskola och skulle taga en examen, trettiosex gick till tidningen och fyrtioåtta till fackföreningen. De där fyrtioåtta till fackföreningen är i alla fall en märklig post. Hur många av dem, som ha mycket mer än tre tusen, ger egentligen bort en enda liten procent till den rörelse de tro på. Det är dock en skärv på broderskapets altare de därfyrtioåtta kronorna. Man kan ju visserligen säga, att han själv har nytta av om fackföreningsrörelsen går framåt, men någon direkt glädje — som han skulle få, om han gick på bio eller köpte margarin och mjölk för dem — får han ändå inte för sina fyrtioåtta kronor.

De kunna lika väl gå till de strejkande gruvarbetarnas familjer i England eller till Stripaborna. Men heltre drar tretusenkronorsmannen in på matkontot och klädkontot, det hörde man på rösten, än han undandrar sig skyldigheten till sin fackföreningen.

Det var förresten roligt att göra jämförelser mellan tretusenkronorsmannen och hans efterföljare i denna radioserie, mannen som levde på sextusen och mannen, som levde på nio tusen. Det är kanske ett allmänmänskligt drag, att ens pretentioner och utgifter aldrig växer i kapp med inkomsten utan alltid ligger ett gott stycke före. Mannen med sex tusen hade åtminstone fyrdubbelt så stora pretentioner som mannen med tre tusen. Och därför hade han ändå mera knalt att få debet och kredit att gå ihop och dock kade han ingen fackföreningen eller något som liknade sig till en dylik post. Kanske han möjligen någon gång lade en slant i en bössa för sina likasinnade arbetslösa. Men hans svårigheter mälhända berodde på, att han hade värken glatt humör eller optimism och tydligen förde en rätt tiist tillvaro. Han ansåg tydligen sex tusen som existensminimum för fyra personer precis på samma sätt som niotusenkronorsmannen tyckte att nio tusen var det minsta möjliga han kunde existera på. Och finge en landshövding hålla föredrag, så skulle vi alldeles säkert få höra, att hans tjugo tusen räcker kanske, men det är också nätt och jämnt.

Rita.

Thors Express Tel. 72682 Norr 1412

Möbelförvaring och Flyttningar!

Varje morgon ett glas

Fruktsalt-Samarin

Det håller fysiken fin, det utför en invärtes rengöring, avlägsnar från kroppen otjänliga ämnen, utdriver den skadliga urinsyran samt upplriskar blodet, ger god hälsa.

Fruktsalt-Samarin

per flaska Kr. 2: 50 erhålles å apotek, hos droghandlare m. fl.

Cederrotha Tekn. Fabr., Stockholm

(17)

Det går an

ROMAN

av

C. J. L. ALMQUIST

(Forts.)

— Icke jag heller, svarade Lidköpingsflickan vigt.

Är du rasande?

En konstig offsér! sade flickan, sedan han gått ut; men han väntar bud, och jag bryr mig icke om honom. Hon bäddade hastigt och raskt: hon var ond: kuddar och lakan foro som kanaljer fram och åter under hennes händer. I rappet .. som han begärt .. var sängen färdig.

Verkligen melankolisk, huvudet sänkt emot bröstet och blek återkom sergeanten. Har intet bud hörts av? frågade han med den allrabeskedligaste stämma den utför trappan nedhoppande uppasserskan.

Nej; men allt är i ordning därupp. Hon förvinn i de undre regionerna. Han gick trappan upp.

Kommen till sig, sade han intet. Han kastade ännu en blick genom fönstret på gatan, för att erfara om icke .. Men ingen syntes.

Han satt länge vid rutan; men ingenting hände, mer än att det blev allt gråare omkring honom. Jag lägger mig! sade han slutligen högt, men mot detta hans påstående hördes ingen invändning. Ingen var närvarande att bestrida honom det allraminsta.

Letargiskt klädde han av sig, lade sig och sömnade, svept i källarmästarens lakan och gräspräckliga sidentäcke, dyrbart i sig själv, men utan värde för sergeanten.

Morgonen därpå .. som var en torsdag igen, för att döma efter aftonen förut, vilken varit en onsdagskväll .. morgonen därpå inträffade, att sergeanten vaknade. Ingen hälsade på honom, ingen steg upp vid hans sida, ingen nickade; till och med ingen kom in, ty frukost hade han aftonen förut i bedrövelsen alls icke beställt. Dock var han så pass karl för sig, att han steg upp och ställde sig på golvet.

Obegripligt! tänkte han.

Någon kom trippandes, dörren öppnades, och uppasserskan steg in med annnälan, att bud i går aftons avhämtat sakerna, och att de där rummen, som skulle hyras ..

Bud? och jag har icke förr än nu fått höra därav! Askor hotade i dessa ord. Flickan vek hastigt mot dörren, men hämtade sig och förklarade, att budet så sent inträffat, att herr majoren då redan längesedan insomnat, och att hon visst icke vågat ..

— Varifrån var budet?

Från Videbeckskan.

— Videbe .. (åter en åskblick: dock kunde han icke neka sig, att så just kunde rätta termen läta för det där mellantinget, som han så mycket grubblat över. Själv nändes han likväl icke tala ut namnet så).

Ja, eller ifrån det huset, rättare sagt, fortfor flickan; ty Videbeckskan själv hon är då äntligen borta. Men lärpojkarne kände riktigt igen takerna och buro dem till sin döda matmors hus.

— Döda! vad säger du? himmel och fasa? död? nej .. och jag fick ej veta något i går?

Flickan svarade häpen: budet sade, att de där rummen, som ville hyras, de kunde nu få hyra., och att klockan åtta på morgonen i dag skulle de beses. Därföre tyckte jag det icke var vårt att störa herr majoren förr än nu på morgonen klockan sju.

— Beses klockan åtta, sade budet? Se här! klockan är åtta om en kvart. Men .. evige Gud! Död? Det är omöjligt! omöjligt! omöjligt!

Han störtade ut och frågade i dörren efter vägen till Videbeckska huset. Uppasserskan berättade och tecknade det, så gott hans otålighet och hennes bestörtning tillåto. Han skyndade bort.

Denna morgon var undransvärt vacker. Sergeanten kom ned till en av gatorna vid Lidan: dagens friska, nya sol, jämte det blåa, det gröna, det vita, i luft, på trän, på .. ack, nog borde väl sergeanten haft sinne att se och glädjas åt så mycket? Nog borde han av berättelserna under föregående dagar nu kunnat finna, att det var Videbeckskan, modren, och alls icke Videbeckskan, dottren, som dött. Men han var så tankfull, att han gick utan all eftertanke.

Slutligen såg han ett litet rött trähus med Strängnästycke, dock vålbehållet. En lång rad strött granris på gatan mötte honom: det klack i bröstet: han hade nu dödsspåret att gå efter.

Genom en plankport med klinka kom han in på en rymlig, nysopad gård. Han steg upp på en låg, men bred farstutrappa. Själva farstudörren, tämligen stor, var strad med lönn- och björkruskor. Körvel och färskt ällgräs doftade ifrån farstugolvet. Denna milda vällukt mötte honom således; men hans knän darrade, ty han anade, att den, såsom bruket var, hade för ändamål att dölja ångan av det förskräckliga.

En äldrig kvinna kom honom till mötes: snygg, men ytterst tarvligt klädd, en blandning av bekymmer och godhet i anletet. Åter skar det i hans hjärta. Detta är säkert gamla Maja! tänkte han. Vad skulle han säga? huru skulle han begynna? Slutligen stammade han:

— Jag har fått höra, att här skulle finnas rum ..

Att hyra? ja, en trappa upp, om jag får lov att visa herrn.

Han gick åt trappan; men han rystes, ty om hon verkligen var död, vad i herrans namn skulle han då med rummen? Hans fot höll på att snava över första trappsteget, han vände sig om till den gamla tjänarinnan, han ville fråga något, men tungan vägrade att lyda. För att dock säga något göra, sade han: innan jag går upp, låt mig veta hyran?

Tjugu riksdaler riksgälds på år, men tolv på halvår, min herre. Var så god ..

Kalla, dystra, skärande ord! men jag skäms att icke gå upp, då jag hitkommit, tänkte han. Han flög uppför trappan.

Visarinnan förde honom in i tvenne små rum med rosiga tapeter. Var så god och sitt ned och bese dem emellertid, sade hon, gick ut och läste dörren.

Sitta ner? nej minsann. Store Gud, vad skall jag här och göra? Vilka rum likväl? trevliga! himmelskt trevliga! Här är nyss skurat, som om det skett i natt? ordnat, fejat, och springfärska gardiner uppsatta. En gäst har väntats, det synes. Och levkojor i fönstren? Se, vilka speglar med ramar? ramarne också av glas med underlagt guldpapper. Alldeles så. Och det inre rummet? Även där rosiga tapeter? men på annat sätt. Ack, den som här finge bo, och .. om .. det vill säga, om .. gode Gud! .. om dessa små rum var det ganska säkert hon drömde den natten i Arboga, då ..

Dörren öppnades så. Hon steg in. Sergeanten för litet åt sidan vi i anblicken av en svart flicka: en flicka i ratine med Saras huvud, mitt lenende då hon märkte hans häpnad: en bred, finstärkt lenons-krage över bröstet. Kinderna vita.

Jag har sorg, som du ser, sade hon.

Vad jag är glad, du lever? du ler? utropade han.

Den sorg, varom hon talade, satt som en fin skymning omkring det översta av hennes ögon. Men vitögats emalj sken blåvitt, såsom alltid förr, och pupillerna glänste. Albert! sade hon.

Han svarade intet: blott såg.

Vad tycker du om dessa rum? vill du hyra dem? Men du kan icke känna dem mycket ännu. Får jag icke nu bjuda dig ned i mitt, så skall du få se huru jag har det: frukosten väntar. Och börjar du icke dina resor straxt i dag, så ber jag dig ock hos mig till middagen. Går allt detta an, Albert?

Han sade ändå intet. Men i hela uttrycket av hans ansikte låg detta svar: Det går an.

Slut.